

projekt

Valgamaa, Palupera valla

Nõuni küla arengukava

Aastateks 2005 – 2010

Nõunis 2005

Sisukord

Sissejuhatus

1.KÜLA HETKEOLUKORD

1.1 Küla ajalooline taust

1.2. Küla paiknemine

1.3. Looduslikud olud

1.4 Küla majanduslikud olud

1.5 Küla infrastruktuur

1.6 Külaelanikkond

1.7 Külaelanike koostöö

2. HINNANG KÜLA HETKEOLUKORRALE

2.1 SWOT analüüs

3. VISIOON

4. KÜLA ARENGUVALDKONNAD

5. ARENGUEESMÄRGID

6.ARENGUEESMÄRKIDE SAAVUTAMISEKS VAJALIKUD TEGEVUSED

SISSEJUHATUS

6. detsembril 2004 a. toimunud külakoosolekul otsustati moodustada Nõuni Külaseltsing, mille aktiivgruppi valiti Arno Maranik, Malle Kõll, Vaike Viks, Ruta Reim, Silver Liivamägi ja Marek Pentsa. Et paika panna edaspidised tegevussuunad, oli vaja koostada külale arengukava. Hea võimaluse selleks andis Valgamaa Kodukandi Ühenduse koolitusprojekt küla arengukavade koostamiseks, mille raames käesoleva arengukava koostas Marika Viks.

Küla arengukava on koostatud aastateks 2005 – 2008

Nõuni arengukava on kooskõlas Palupera valla kehtiva arengukavaga.

1.KÜLA HETKEOLUKORD

1.2 Küla ajalooline taust

Nõuni küla (1582. a. maarevisjoni andmetel Neiwekul) asub kaunite Nõuni järvede ääres.

Nõuni algkool on ümbruskonna üks vanemaid koole, asutatud 1763. a. Praegune maja on ehitatud aastal 1894. Maja asukoha pärast olevat peetud pikki vaidlusi, kuna pind oli madal ja savine. Lõpuks otsustanud kaks küla mõjukamat peremeest-sugulast Juhan Kruus Peeburi talust ja Peeter Kruus Tiirike talust kooli asukoha. Nad lõonud vaiad maasse ja määranud: „Siin maja ja siin laut!“ Ja nii jäanudki. Alates algavast õppeaastast lõpetab kool oma tegevuse.

Nõuni küla seltsimaja ehk praegune Nõuni Rahvamaja ehitati aastal 1905. Selle ehitas oma kulu ja kirjadega Tüki tallu koduväiks tulnud Hendrik Aarik. Sellepärast anti Tüki seltsimaja nimetus talu järgi. Siin peeti kõnekoosolekuid, pidusid, perekonnaõhtuid ja käidi laulupidudel. Samuti peeti Päidla Laulu- ja Mänguseltsi näidendi-, laulukoori- ja segaorkestri proove.

Väike – Nõuni järve ja maantee vahelisel künkal asub maa-alune kalmistu (14. - 17. saj.), mis on tuntud Peedu Kabelimäe (ka Kitka Kalmemäe) nime all.

1.2. Küla paiknemine

Nõuni küla asub Lõuna-Eestis, Valgamaal, nii maakonna kui ka Palupera valla kirdepoolsel äärel. Külal on ühispiir ka Tartu maakonnaga. Kaugus maakonnakeskusest Valgast on 58 km, vallakeskusest Hellenurmest 14 km, Otepäält 8 km ja Tartust 32 km. Küla läbib Otepää –Tartu maantee.

1.3. Looduslikud olud

Osa küla territooriumist kuulub Otepää Looduspargi haldusalasse. Suur Nõuni järv (pindala 78,8 ha, suurim sügavus 14,7 m) paikneb piklikus nõos.. Kaldajoon on käärunine, suurematel soppidel ja poolsaartel on oma nimed. Ligikaudu 1 km pikkune kitsas lõunasse ulatuv laht kannab Perajärve nime. Põhi on järsult sügavnev ja mudane. Nõuni küla poolsele kaldale on rajatud supelrand.. Järve põhjaosas on madal koht - Kivisaar, kus on ainult meetrijagu vett. Väike Nõuni järv (pindala 6,3 ha) jääb oma suuremast nimekaimust kilomeeter Tartu poole. Varem on olnud järve keskel ka

saar, kus puud peal kasvasid. Põhi on valdavalt mudane ja head supuskohad puuduvad. Järv on ajaviitekoht kalameestele. Maastik on mäginine, pinnas on enamjaolt savine. Kokkuleppel omanikuga on võimalik kasutada Kullipesa Puhkemaja puhkeala ja Kirmatsi ranna puhkekohta.

1.4 Küla majanduslikud olud

Erakauplus „Merle pood“

Elva TÜ kauplus

Nõuni rahvamaja

Nõuni Postkontor

Nõuni Raamatukogu

OÜ Hiisalu- puidu töötlemine

OÜ Hiisalu Grups – palkmajade valmistamine

OÜ Nõuni Puit- puidutööd

OÜ Nõuni Taimekasvatus- taimekasvatus (maasikad, teravili jne.)

OÜ Tasemix – loomakasvatus

Merilo Grupp OÜ –maamöödudutööd

FIE Andrus Kulasalu – Kullipesa Puhkemaja

FIE Priit Loide –metallitööd

Kollo 23 talu –piimakarja kasvatamine

Tiirike 1 talu –piimakarja kasvatamine

Alion Est PL OÜ –valmisrõivaste müük

Inimesed leiavad rakendust nii oma külas kui ka väljaspool – Otepääl, Tartus jne.

1.5 Küla infrastruktuur

Küla läbib asfaltkattega Otepää- Tartu maantee, mille renoveerimisega Nõuni piires on algust tehtud (möödistamine) .Rajatakse kõnniteed ja paigaldatakse valgustus.

Küla kruusateed on enamuses „Valga Teede OÜ“ teeninduspiirkonnas.

.Enamustes majapidamistes on kättesaadav nõuetele vastav elekter. Keskasulas on tsentraalvesi ja kanalisatsioon, mis vastab Euroliidu nõuetele. Ümbruskonna veevarustus põhineb isiklikele šahtkaevudele.

Küla keskus on maakonna turismiobjektide kaart.

Külarahva kooskäimiseks on Nõuni Maanaiste Seltsi ja Kullipesa Puhkemaja koostöös valminud küla puhkeala ,kuhu on rajatud kiigeplats, palliplatsid, laululava.

Nõuni Külaseltsingu eestvedamisel on valminud korrusmajade juurde palliplats.

Mobiililevi külas on hea. Küla keskus on võimalik kasutada tasuta WIFI internetühendust. Elanike internetiühenduses on valdav ADSL. AIP külas on olemas, asub Nõuni Raamatukogus..

1.6 Külaelanikkond

Nõuni on suurküla. Valdav osa elanikke elab korrusmajades. Samuti väikeeramute „rajoonis“ Kullipesa. Ülejäänud asustus on ümberkaudsetes taludes ja väikemajapidamistes..

Nõuni on Palupera valla suurim küla.

Kokku on elanikke 262, neist

Lapsi vanuses 0 – 18 71

Töövõimeline elanikkond 138

Pensionärid 53

(need on ametlikud andmed)

Elanike arv on olnud enam vähem stabiilne ja prognooside kohaselt peaks selliseks ka jääma. Valdava enamuse küla elanikkonnast moodustavad elujõulised maapered, kes on koostööaldisid ja teotahtelised.

1.7 Külaelanike koostöö

Küla arendustegevuse korraldamiseks on moodustatud Nõuni külaseltsing, mis tegutseb alates 2004 aastast. Aktiivselt tegutsevad Nõuni Noorteklubi O2, Nõuni Maanaiste Selts, Pensionäride Klubi „Elame veel“. Jahimeeste- ja Loodushoiu Selts. Traditsiooniliseks on muutunud ühised jõulu-, emadepäeva- ja jõulupeod.

Korraldatakse rahvakalendri tähtpäevade tähistamist. Traditsiooniliseks on muutumas heakorraldused.

Külal ei ole olemas oma sümboolikat.

Meie külas aktiivsed ja teotahtelised igas vanuses inimesed, kes on nõus kaasa aitama selles, et Nõuni küla oleks parim koht elamiseks.

2. HINNANG KÜLA HETKEOLUKORRALE

2.1 SWOT analüüs

Tugevused Hea asukoht (Tartu –Otepää maantee) Kaunis loodus Aktiivne elanikkond Tegutsev külaselts, naiselts, pensionärid' noored	Nõrkused Nõrk kohapealne ettevõtetus(puudub toitlustuskoht) Puudub infopunkt Kvalifitseeritud tööjõu puudus Nõrk koostöö Inimeste passiivsus Külasümbolika puudumine
Võimalused Otepää turismipiirkond Otepää Looduspargi osa Munitsipaalhoonete efektiivsema kasutuse leidmine EL struktuurifondid	Ohud Haldusreform Kogukonnasidemete nõrgenemine Kuritegevus, alkohol, narkomaania „lipsuga vennad“ töötuse kasv

3. VISIOON

Nõuni küla on hea asukohaga ja kauni loodusega heakorrastatud ja väljaarendatud infrastruktuuriga suurlüli. Siin on arenenud väikeettevõtlus, tegutsevad erinevad teenindustevõtted, mida saavad kasutada ka külast läbisõitjad. Külaelanikkond on kaasa haaratud ühistegevusse ja annavad oma panuse ja külamine parandamiseks ja elukvaliteedi tõstmiseks.

4. KÜLA ARENGUVALDKONNAD

1. arenguvaldkond KOGUKOND JA ÜHISKOND

Nõuni külas on aktiivne ühistegevus igale vanusegrupile, mis baseerub külakeskuse ja rahvamaja aktiivsele kasutusele.

Alaeesmärgid:

- *toimiv külakeskus- Nõuni Algekooli baasil rajatakse mitmefunktsionaalne külakeskus, kus on võimalik tegeleda huvi- ja loodusharidusega. Samuti kasutatakse maja noorte- ja päevakeskuseks.
- *renoveeritud Nõuni rahvamaja, kus toimuvad küla- ja piirkonna ühisüritused, tegutsevad isetegevusringid professionaalsete juhendajate eestvedamisel.
- *välja on arendatud küla spordiväljak (võrkpall, korvpall jne.)
- *olemasoleva laste mänguväljaku atraktsioonide täiustamine
- *elukestev õpe- toimuvad kursused ja täiendõpe

2. arenguvaldkond KESKKOND

Nõuni küla on heakorrastatud, väljaarendatud infrastruktuuriga, väärtustatud looduskeskkonnaga ja säilinud ajaloo- ja kultuuriväärtustega atraktiivne loodusturismi piirkond.

Alaeesmärgid:

- *loodusmaja matkaradade ja sinna juurde kuuluva infopunkti ja vajaliku infrastruktuuriga
- *kättesaadav ja taskukohane internet
- *keskkonnateadlikkuse tõstmine
- *heakorratalgud
- *korrastatud ja väljaarendatud supluskoht
- *maalähedase eluviisi propageerimine
- *asulavaheline valgustus ja kõnnitee

3. arenguvaldkond ETTEVÕTLUS

Nõuni külas elavad ettevõtlikud inimesed, kes läbi väikeettevõtluse arendamise külas tagavad töökoha endale ja teistele külaelanikele.

Alaeesmärgid:

- *toitlustusteenus
- *atraktiivne loodusturism

5. ARENGUEESMÄRGID

Nõuni küla arengukava on edasise arendustegevuse aluseks. Arengukava vaadatakse üle igal aastal esimese kvartali jooksul. Jälgitakse külas ja ühiskonnas toimunud muutusi, tehakse kokkuvõtte juba elluviidud tegevustest ning vajadusel viiakse sisse täiendused ja parandused.

Arengukavale ja järgnenud muudatustele annab heakskiidu külakoosolek.

6. ARENGUEESMÄRKIDE SAAVUTAMISEKS VAJALIKUD TEGEVUSED.

aeg	tegevus	eesmärgid	vastutaja	rahastamise allikad
2005	Koolimaja baasil koolituskeskuse rajamine	välja töötada selle funktsioonid ja kasutus	*Palupera Vald *aktiivgrupp	*Erinevad fondid *Palupera Vald
2005 kevad-suvi	Palliplatsi rajamine Võrkpalliturniiri "Põrsa cap 2005" Läbiviimine	tervislike eluviiside propageerimine	*Nõuni Külaseltsing	*KOP *Palupera Vald
2005	Ühisüritused Lastekaitsepäeva tähistamine Isadepäeva pidu Laste jõulupidu		Nõuni MNS Nõuni MNS Nõuni MNS	
	Lisa: Nõuni Rahvamaja tööplaani			